

Előzetes az őszi-téli szám tartalmából

A folyóirat negyedik évfolyamának zárásaként összevont, őszi-téli számmal és új borítóval jelentkezünk, és köszöntjük a 15. évét betöltő Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségét.

A nyár legfontosabb eseményét az idén is a Bolyai Nyári Akadémia jelentette, az idei, XIV. évfolyam keretében 32 tanfolyamon 78 külföldi (zömmel magyarországi) és 71 hazai előadó több mint ezer erdélyi, felvidéki és vajdasági tanítónak, tanárnak és óvodapedagógusnak tartott előadást. Számban kilenc előadást közlünk, melyek az akadémia hat szekciójának ülésein hangzottak el, tematikájuk a pedagógusi munka eredményességének növeléséhez (olvasásértés, Gordon-módszer, belső gondozási rendszer), illetve a nyelvoktatás kérdéseire kötődnek. Az előadásokból is kitűnik, hogy a nyelvoktatás kérdései a kisebbségi helyzetben történő oktatás legfontosabb kérdései közé tartoznak. *Anyanyelv, államnyelv, kiegyenlített vagy egyenlőtlen két-nyelvűség, hivatalos nyelv, nemzeti nyelv* stb. fogalmakkal találkozhatunk Sárosi-Márdirosz Krisztina írásában (*A kétnyelvűségről és a nyelvi jogokról*), Balázs Lajos tanár úr pedig a román nyelv nemzetiségi iskolákban való oktatásának kérdéseit tárgyalja (*A román nyelv tanulásának jogáért*). Idézzünk fel egy-egy gondolatot mindkét írásból:

„Közép-kelet-Európában a kisebbségeket sok esetben megfosztják jogaiktól és a jó »életérzésétől«. A többségiekben is kialakul, hogy a kisebbség nyelve és kultúrája alacsonyabb rendű, tehát azt meg sem próbálják megismerni és elsajátítani, úgy gondolják, hogy úgymint minden magasabb szintű tevékenységnek a többségi nyelven kell folynia [...]. A kisebbségnek esélyük sincs kulturális értékeik felmutatására, ápolására.” (Sárosi-Márdirosz Krisztina)

„A román nyelv nemzetiségi iskolákban való tanításának politikáját és stratégiáját az az elv képezi, hogy a román nyelv, az állam nyelve, magától értetődően valamennyi nemzeti közösség anyanyelve”. (Balázs Lajos)

Erdélyben még csak elvétve, más régiókban azonban már gyakrabban találkozunk a magyar nyelv fakultatív oktatásával. Ezt az oktatási formát talán a „szükséges rossz” névvel illelhetnénk, legalábbis erre enged következtetni Erdei Ildikó a *Kétnyelvűség és fakultatív magyar nyelvoktatás* című írásában, amikor megállapítja:

„Azokon a településeken, ahol működik magyar tannyelvű iskola [...], a fakultatív nyelvoktatás negatív hatással van a magyar tannyelvű intézményre. A tapasztalat azt mutatja, hogy egy egészségtelen, rosszul értelmezett »verseny-

helyzet» alakul ki, melyből az anyanyelvű oktatás vesztesen jöhet ki. Mivel az anyanyelvű oktatás a személyiségfejlődés alapvető feltétele, valamint a közösséghez való tartozás kialakulásának legegyszerűbb módja, a fakultatív nyelvoktatás nem pótolhatja azt. ”

A személyiség fejlődése, a személyiségfejlesztés jelenik meg Szász Judit *Önismeret és tanítás* című írásában is: „... ideális esetben minden pedagógusnak példaszerű életmintát kellene nyújtania, hogy minden pedagógusnak saját tantárgyán kívül egyben az ön- és jelenismeret tanítójává kellene válnia” – olvashatjuk, és elgondolkodhatunk arról, vajon milyen gyakori iskoláinkban az ideális eset? Az önismeretfejlesztés fogalmát járja körül Tókos Katalin is a *Személyiségértelmezés és önismeretfejlesztés pedagógiai alulnézetből* című írásában. A szerző véleménye szerint: „A személyiségsiker alapjai tehát: a reális önismeret és önértékelés.”

Valószínűleg nem tartoznak a Szász Judit említette ideális esetek közé az Antalka Ágota példái (*Konfliktusok az iskolában*): „manapság a tanárok csak egy szakmának tekintik tanári pályájukat, amiből jövedelmük származik, holott ez inkább egy hivatás, mely óriási felelősséggel jár. [...] A pedagógus önismertéhez, hatékony fejlesztéséhez elengedhetetlen, hogy rendszeresen kikérje a tanulók véleményét saját magatartásáról.”

A tanár tehát nem elégedhet meg az egy tárgyra, tudományágra „szűkített” szakmai tudásával. Erre a következtetésre jutott Kósa András tanár úr is, amikor „Elhatározta, hogy a többi tantárgy változásaival – a lehetőségeihez képest – lépést tart. Ez sok évig sikerült is, [...] mind a mai napig nyomon követi a magyar irodalom (később már csak: irodalom) középiskolai tanítását.” *A meglopott iskolák* című írás gondolatait nemcsak a magyar irodalom tanárai számára tartjuk tanulságosnak, fontos támpontot jelenthetnének a hazai magyar tantervezés, oktatáskutatás és fejlesztés szakemberei számára is, ha létezne valahol egy intézmény, mely ezt a munkát fölvállalhatná. Amíg megszületik, addig maradnak számunkra az „oktatás hivatalos irányító”, gyermekeink, unokáink számára pedig a kommercializált kultúraformák. „Felvetődik az a gondolat is, hogy a nyugati fogyasztói társadalmakban a tömegkultúrától meg kell védeni a gyermekkort. A jelenlegi tömegkultúra minden ízében támadja a gyermeki ártatlanságot. A szülői gondoskodást semmissé teszi egy olyan társadalom könyörtelen nyomása, amely perverz módon elszánt arra, hogy a veszélyes jövőre való felkészítés félreértelmezett égisze alatt megfélemlítse és megrontsa saját ifjúságát.” Ezt már Gombos Márta írásából idézzük, aki a gyermekkori narratívák kérdéseit tárgyalja.

Gazdag anyagot kínálunk olvasóinknak az *Örökség, Portré*, valamint az *Erdélyi iskolák* rovatokban. Vincze Zoltán ny. történelemtanár *A kolozsvári*

régészeti iskola születése című írásának mindhárom rovatban egyaránt helye lenne, hisz a szerző az immár „százados” régészeti iskola megteremtése mellett ráírnyítja a figyelmet a múzeumteremtő tudós és tanár, Pósta Béla munkásságára is.

Hasonlóan gazdag és jól dokumentált Jancsó Miklós cikke, mely a nyári számunkban megkezdett *A beszédtechnika* című írása folytatásaként többek között az oktatás történetével, a Színészeti Tanoda létrehozásával, és Egressy Gábor, Paulay Ede és Szigeti József munkásságával foglalkozik. Az írásból megismerkedhetünk a *versmondó, tanár vagy pap testtartására vonatkozó szakmai elvárásokkal* is.

„Ahogy újra és újra fellapozom Egressy Gábor könyvét, egyre inkább érzem: nem szabad elfelejtenünk ennek a kiváló színésznek a gondolatait, melyek mindannyiunkhoz szólnak, akik színházi korokról függetlenül a szép és helyes magyar beszéd létéért, kiteljesüléséért küzdünk.” – vallja Jancsó Miklós, aki azt ígéri, hogy lapunk tavaszi számában *Az accentus* kérdését, oktatásának történetét is megismerteti olvasóinkkal.

A szép és helyes magyar beszédnek azonban nemcsak múltja, története, hanem jelene és jövője is van. Erről és a Kossuth-szónokversenyéről ír Máthé Dénes, aki tájékoztat arról is, hogy a díjazottak, a legszebben beszélő versenyzők között ott vannak az erdélyi magyar diákok is. Legyünk mi is büszkék rájuk és tanítóikra, tanáraikra! Ahogy büszkék vagyunk Gáspár Jánosra és a XIX–XX. századbeli testnevelő tanárainkra, akikről Bakó Botond tanár úr és Killyéni András írása tesz említést. Baka Judit Ezüstgyopár-díjas tanítónő portré gyanánt példaképéről küldött írást, így megtudhatjuk, kinek a nevét viseli a kolozsvári *Balázs Ferenc Oktatási Tanácsadó Központ*.

Könyvespolc rovatunkban Adamikné Jászó Anna két munkája mellett – újdonságként – Fodor László tanár úr a magyarországi pedagógiai folyóiratokban megjelent cikkekre hívja föl a figyelmet. Ehhez még csak annyit kell hozzátennünk, hogy ezek a lapok többségükben már az interneten is olvashatók, és reméljük, januártól a *Magiszter* írásai is elérhetőek lesznek elektronikus formában is. Addig is olvassák az új köntösben megjelenő folyóiratot, és

Székely Győző
főszerkesztő